

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Sža/19/2016
Identifikačné číslo spisu: 1016200794
Dátum vydania rozhodnutia: 09.01.2017
Meno a priezvisko: JUDr. Igor Belko
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:1016200794.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Igora Belka a členov senátu Ing. JUDr. Miroslava Gavalca, PhD. a JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD., v právnej veci navrhovateľa: O. V., narodeného XX.XX.XXXX, štátneho príslušníka Z. V. F., trvalý pobyt v krajine pôvodu mesto V, D. O. - M., G. V. - O. Č. XXX, Z., t. č. Sibírska 21, Bratislava, zastúpeného JUDr. Miroslavou Mittelmanovou, advokátkou, so sídlom Drotárska cesta 16, 811 02 Bratislava, proti odporcovi: Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Migračný úrad, Pivonková 6, Bratislava o udelenie azylu, o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 9Saz/11/2016-58 zo dňa 10. augusta 2016, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 9Saz/11/2016-58 zo dňa 10. augusta 2016 m e n í tak, že rozhodnutie odporcu č. ČAS:MU-PO-2-37/2016-Ž zo dňa 04.04.2016 v časti o neudelení azylu z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odporca j e p o v i n ý nahradiť navrhovateľovi trovy konania vo výške 437,58 € titulom trov právneho zastúpenia na účet právneho zástupcu navrhovateľa v lehote 30 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku.

Odôvodnenie

I. Predmet konania

Napadnutým rozsudkom krajský súd potvrdil rozhodnutie odporcu ČAS: MU-PO-2-37/2016-Ž zo dňa 04.04.2016 (ďalej len „preskúmané rozhodnutie“), ktorým tento podľa § 13 ods. 1 zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení platnom v čase vydania rozhodnutia (ďalej len „zák. č. 480/2002 Z. z.“) neudelil navrhovateľovi azyl, avšak v zmysle § 13a a § 20 ods. 4 zák. č. 480/2002 Z. z. mu z dôvodu hrozby vážneho bezprávia poskytol doplnkovú ochranu na dobu jedného roka odo dňa nadobudnutia právoplatnosti preskúmaného rozhodnutia.

Preskúmané rozhodnutie v časti o neudelení azylu odporca odôvodnil tým, že po vyhodnotení všetkých skutočností dospel k záveru, že v prípade navrhovateľa neboli splnené podmienky na udelenie azylu stanovené v § 8 alebo § 10 zák. č. 480/2002 Z. z., dôvody uvádzané navrhovateľom (v krajine nemá odklad vojenskej služby a túto nechce vykonať, účasť na protestných akciách a manifestáciách, obava pred Islamským štátom) totiž nie sú takými dôvodmi, ktoré by boli obsiahnuté v citovaných ustanoveniach. Opísal v ňom priebeh konania a zistený stav vecí, podľa ktorého navrhovateľ do armády nebol povolaný, a teda nemôže ísť o reálnu hrozbu nasadenia do boja v prípade návratu do krajiny. Odporca vyhodnotil, že neexistuje príčinná súvislosť medzi navrhovateľovou obavou z nástupu do armády a skutočnosťou, že by do armády mal byť reálne povolaný. Po komplexnom vyhodnotení dôkazov odporca dospel k záveru, že dôvody jeho žiadosti nie sú dostačujúcimi pre udelenie azylu, nakoľko ich vyhodnotil v značnej miere ako vykonštruované. Osobitne poukázal na nedôveryhodnosť osoby navrhovateľa, tiež na skutočnosť, že nepriaznivá bezpečnostná situácia v krajine pôvodu navrhovateľa nemôže byť dôvodom na udelenie azylu. V zmysle odôvodnenia odporcu, pri celkovej bezpečnostnej situácii v krajine pôvodu navrhovateľa nemožno v prípade navrhovateľa vylúčiť reálnu hrozbu vážneho bezprávia, čo je dôvodom pre poskytnutie doplnkovej ochrany, nie však pre udelenie azylu.

K argumentom navrhovateľa uvádzaným v opravnom prostriedku podľa Tretej hlavy Piatej časti zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „O.s.p.“) krajský súd uviedol, že námietku nepreskúmateľnosti napadnutého rozhodnutia pre jeho nezrozumiteľnosť alebo nedostatok dôvodov nepovažoval za dôvodnú nakoľko odporca v preskúmanom rozhodnutí opísal v konaní zistený stav vecí zrozumiteľným a logickým spôsobom,

rovnako prezentoval svoju správnu úvahu jednak vo vzťahu k vyhodnoteniu osoby navrhovateľa, ako aj k dôvodom, pre ktoré dospel k záveru o nesplnení zákonom predpísaných podmienok pre udelenie azylu.

Nestotožnil sa ani s námietkou nedostatočne zisteného stavu vecí, pričom poukázal na postup odporcu, ktorý poskytol navrhovateľovi dostatok časového priestoru na prezentovanie dôvodov jeho žiadosti o azyl, do spisu založil všetky navrhovateľom predložené dôkazy, s poukazom na obsah vykonaných pohovorov vyhľadal a do spisu založil správy o krajine pôvodu navrhovateľa, a to vrátane tých, ktoré navrhovateľ prostredníctvom svojej zástupkyne založil do spisu. Podľa názoru krajského súdu takto získal odporca dostatok informácií, potrebných pre objektívne posúdenie navrhovateľom prezentovaných dôvodov jeho žiadosti o azyl. Zároveň uviedol, že skutočnosť, že odporca navrhovateľovi azyl neposkytol nie je možné vo vzťahu k obsahu spisu (zisteného stavu vecí) posudzovať ako rozpor obsahu spisu s napadnutým rozhodnutím.

Odporca vyhodnotil osobu navrhovateľa ako nedôveryhodnú s poukazom na okolnosti, konkretizované v samotnom odôvodnení preskúmaného rozhodnutia, pričom uvedený záver bol potvrdený aj obsahom výsluchu navrhovateľa pred krajským súdom, keď aj napriek snahe súdu navrhovateľ neodstránil zásadný rozpor v jeho výpovediach (urobených pred českou ako aj slovenskou políciou, resp. pred odporcom), týkajúci sa obdobia (roku) odchodu navrhovateľa zo Sýrie.

Navrhovateľ dňa 13.09.2015 pred českou políciou tvrdil, že zo Sýrie vycestoval 10.02.2013. O mesiac neskôr, 19.10.2015 pred slovenskou políciou tiež (zhodne) uviedol, že z krajiny pôvodu vycestoval 10.02.2013 a to letecky do Turecka. V tejto výpovedi sa neodvolal na svoju výpoveď z 13.9.2015, ako to tvrdil vo svojom výsluchu pred krajským súdom.

V konaní pred odporcom navrhovateľ uvádzal, že zo Sýrie vycestoval do Turecka až v marci 2015 (resp. v marci 2014) potom, ako boli dvaja jeho priatelia koncom roku 2013 zatknutí a ako bol aj on hľadaný (podľa vyjadrenia jeho matky) tajnou políciou. Podľa názoru krajského súdu navrhovateľ pred odporcom uviedol ako dátum svojho odchodu marec 2014 (resp. 2015) účelovo - z dôvodu vytvorenia si lepších predpokladov udelenia azylu.

K dôvodu žiadosti navrhovateľa o azyl krajský súd poukázal na to, že prípadné nepredĺženie odkladu vojenskej služby samo o sebe nie je dôvodom udelenia azylu. Prípadné nenastúpenie na vojenskú službu (resp. nevybavenie jej odkladu) nemožno bez existencie ďalších predpokladov podradiť pod žiaden z dôvodov udelenia azylu, ktoré sú uvedené v § 8 zák. č. 480/2002 Z. z. Takéto konanie žiadateľa o azyl by bolo významným iba v súvislosti s tým, ak by odmietnutie vojenskej služby súviselo aspoň s jedným z dôvodov § 8 zák. č. 480/2002 Z. z.

K navrhovateľom uvádzaným skutočnostiam o jeho účasti na nenásilných protestoch v V. a následnom zaistení (18.7.2012) na cca 30 dní kedy mal byť podrobený mučeniu krajský súd poukázal na výpoveď navrhovateľa, ktorý uviedol, že nevie z akého dôvodu bol v tento deň kontrolovaný a následne zaistený - ako možný dôvod uviedol policajné akcie, súvisiace s atentátom ku ktorému došlo v W. pred centrárou tamojšieho Bezpečnostného úradu. Ak by aj skutočne došlo k takémuto zaisteniu navrhovateľa, tento fakt by mohol založiť dôvod poskytnutia doplnkovej ochrany, ktorá však navrhovateľovi udelená bola.

V prípade, že by navrhovateľ opustil krajinu pôvodu v marci roku 2014, tak takéto jeho konanie nie je možné spájať s ním prezentovaným zaistením, ku ktorému malo dôjsť v lete roku 2012. Predovšetkým preto, lebo by bolo nelogickým, aby v dôsledku takéhoto zaistenia krajinu pôvodu opustil až 19 mesiacov po prepustení zo zaistenia a naviac sa tak malo stať z oblasti východného V., ktorá však nebola pod kontrolou vládnych orgánov, teda z oblasti pre neho bezpečnej. Krajský súd zároveň poukázal na výpovede navrhovateľa v konaní o jeho administratívnom vyhostení, resp. zaistení, ktorých bol na území Slovenskej republiky účastníkom. V týchto výslovnosti uviedol, že Sýriu opustil preto, lebo tam je vojna a národnostné nepokoje.

Krajský súd vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti preskúmané rozhodnutie v časti o neudelení azylu navrhovateľovi potvrdil.

II.

Stručné zhrnutie odvolacích námietok navrhovateľa

Proti rozsudku krajského súdu uvedenému v záhlaví tohto rozsudku podal navrhovateľ v lehote podľa § 204 ods. 1 O.s.p. prostredníctvom zvolenej právnej zástupkyne odvolanie z dôvodu jeho nepreskúmateľnosti a znátočnosti ako aj z dôvodov uvedených v:

- § 205 ods. 2 písm. d) O.s.p., t. j. súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a

- § 205 ods. 2 písm. f) O.s.p., t. j. rozhodnutie súdu prvého stupňa vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Uviedol, že žiada o azyl na území Slovenskej republiky z dôvodu obavy o svoj život v krajine pôvodu z politických dôvodov, ktoré spočívajú v jeho strachu z prenasledovania zo strany príslušníkov sýrskeho štátneho režimu z dôvodu jeho pravidelnej účasti na protestných zhromaždeniach proti režimu Bašára Assada od začiatku vypuknutia mierových protestov v marci 2011 do júla 2012. Taktiež žiada o azyl z dôvodu obavy o svoj život v súvislosti s prenasledovaním za jeho odmietanie nastúpiť na výkon vojenskej služby v čase vojnového konfliktu, ktorý v Sýrii už niekoľko rokov prebieha, a to z dôvodu, že by výkon jeho vojenskej služby zahŕňal trestné činy alebo činy uvedené v § 13 ods. 2 zák. č. 480/2002 Z. z. V neposlednom rade žiada o azyl aj z dôvodu obavy osvojiť život pred osobami hlásiacimi sa k Islamskému štátu v Iraku a Levante (ďalej len „ISIL“).

Obáva sa prenasledovania, spočívajúceho v mučení a neľudskom zaobchádzaní, ktorému bol vystavený v krajine pôvodu sýrskymi bezpečnostnými silami, práve z podozrenia pre jeho zastávanie protirežimových názorov, a ktoré mu v prípade návratu do krajiny pôvodu preukázateľne hrozí.

Poukázal na obsah opravného prostriedku proti preskúmanému rozhodnutiu, ktorý podporil jednak správami o krajine pôvodu medzinárodne uznávaných mimovládnych organizácií a štátnych orgánov (US State Department, UK Home Office, Danish Refugee Council, Immigration and Refugee Board of Canada, atď.) ako aj početnou judikatúrou aplikovateľnou v jeho prípade. Krajský súd sa žiadnym spôsobom nevysporiadal s dôkazmi predloženými v konaní.

Vô vzťahu k vyhodnoteniu navrhovateľa ako nedôveryhodného uviedol, že krajský súd dospel k nesprávnym skutkovým záverom a nedostatočným spôsobom ustálil časový sled udalostí, keď krajský súd na ústnom pojednávaní opakovane položil tú istú otázku navrhovateľovi v slovných obmenách vo vzťahu k vyjadreniu navrhovateľa, že pred cudzineckou políciou ako v Českej republike, tak v Slovenskej republike uviedol, že zo Sýrie vycestoval letecky do Turecka dňa 10.02.2013. Navrhovateľ opakovane uviedol na položenú otázku, že nevie akým spôsobom sa v zápisniciach vyskytol uvedený dátum jeho údajného odchodu zo Sýrie, avšak tento dátum nezodpovedá skutočnosti a nikdy takýto dátum ako dátum svojho odchodu zo Sýrie vedome neuviedol. Dátum jeho odchodu zo Sýrie do Turecka, t. j. marec 2014, ktorý uviedol pred odporcom v konaní, zodpovedá skutočnosti. Taktiež navrhovateľ uviedol, že takáto možnosť ani v uvedenom dátume nebola, keďže medzinárodné letisko v V. bolo uzavreté a navrhovateľ nemal pre obmedzený pohyb v krajine možnosť letecky vycestovať z iného medzinárodného letiska v Sýrii. Tiež poukázal, že dátum na ktorý krajský súd poukazuje ako na dátum jeho údajného odchodu do Sýrie, nezodpovedá skutočnosti, o čom svedčia záznamy z časovej osy produktu Google mapy, ktorý v prípade pripojenia na internet prostredníctvom telefónu mapuje pohyb a polohu človeka.

Navrhovateľ nesúhlasil so záverom krajského súdu o tom, že jeho dôvod žiadosti o azyl súvisiaci s vojenskou službou nemožno bez existencie ďalších predpokladov podradiť pod žiadny z dôvodov udelenia azylu, ktoré sú uvedené v § 8 zák. č. 480/2002 Z.z.

Namietal, že nemal odklad vojenskej služby a nechcel ju vykonávať, lebo by si musel vybrať či zabije alebo bude zabitý, pričom časť zabitých by mohli byť aj civilisti. Taktiež uviedol, že hoci ako študent mal nárok na odklad výkonu vojenskej služby, tak reálne túto možnosť nemal a to z dôvodu jeho účasti na mierových zhromaždeniach proti režimu Bašára Assada od marca 2011, na základe čoho bolo pre neho veľmi riskantné a nebezpečné ísť požiadať o odklad vojenskej služby, keďže vedel, že chytia každého o kom majú správy, že mierovou cestou protestoval proti vláde. Keďže v Sýrii odmietanie výkonu vojenskej služby z dôvodu svedomia nie je možné a navrhovateľ nemal pre obavu o svoj život vzhľadom na jeho účasť na protestoch možnosť požiadať o odklad vojenskej služby, nemal k dispozícii iný prostriedok ako sa vyhnúť účasti na vojnových zločinoch páchaných sýrskym režimom inak ako skrývaním a opustením krajiny.

Podľa názoru navrhovateľa je zjavné, že jeho vyhýbanie sa vojenskej službe súviselo nielen so skutočnosťou, že sa nechcel podieľať na páchaní vojnových zločinov ako vojak sýrskej armády, ale aj s jedným z dôvodov uvedených v § 8 zák. č. 480/2002 Z.z. a to s dôvodom zastávania politických názorov, konkrétne jeho nesúhlasu s vládnucom režimom Bašára Assada. Vyhýbanie sa výkonu vojenskej služby je vnímané režimom ako prejav opozičného politického názoru a je hrubým spôsobom postihované v Sýrii. Krajskému súdu vytýkal, že sa žiadnym spôsobom nevysporiadal s faktickou situáciou vo vzťahu k jeho odmietaniu nástupu na vojenskú službu a to vzhľadom na jeho dôvody nemožnosti predĺženia odkladu vojenskej služby a jeho náboženské vyznanie. V tejto súvislosti poukázal aj na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky I Up 47/2015 z 2. septembra 2015.

Taktiež namietal skutočnosť, že krajský súd neprihliadal na rozsudky národných súdov iných členských štátov Európskej únie v obdobných prípadoch, nakoľko aj keď tieto nie sú pre krajský súd záväzné, aj ostatné členské štáty sú signatármi Ženevského dohovoru a ich rozhodovacia činnosť je ovplyvnená spoločným európskym azylovým systémom. Rovnako vytkol krajskému súdu, že tento neprihliadal ani na príručku UNHCR, na ktorú poukazoval už v konaní pred odporcom.

Podľa navrhovateľa je zjavné, že krajský súd vec nesprávne právne posúdil v otázke aplikácie ustanovení § 8 zák. č. 480/2002 Z. z. v súvislosti s § 2 písm. d) ods. 5 tohto zákona a to z dôvodu, že v prípade navrhovateľa jeho skutočné, ale mu aj pripisované politické presvedčenie, vyhýbanie sa výkonu vojenskej služby sú dostatočné dôvody na priznanie štatútu utečenca, preto existuje jednoznačná súvislosť medzi dôvodmi prenasledovania (politické názory, náboženské presvedčenie) a prenasledovaním v súlade s článkom IA Ženevského dohovoru v situácii ozbrojeného konfliktu v Sýrii.

Navrhovateľ označil závery krajského súdu o tom, že ak by bola navrhovateľova obava súvisiaca s nepredĺžením odkladu vojenskej služby reálna, sýrske štátne orgány by ho zo zaistenia neprepustili, alebo by ho poslali priamo na výkon vojenskej služby za nesprávne. Namietal, že jeho zadržanie je možné považovať za politicky motivované zadržanie a to z dôvodov okolností, za ktorých k zadržaniu došlo a taktiež z dôvodu samotného priebehu zadržania, kedy bol mučený za účelom poskytnutia informácií o protivládnych aktivitách a ľuďoch vykonávajúcich tieto aktivity. Bezpečnostná situácia bola chaotická v čase jeho zadržania a jeden útvar nemal informácie o druhom útve (t.j. bezpečnostné zložky a odvodový úrad), preto je možné predpokladať, že navrhovateľ nebol odvedený na výkon vojenskej služby počas jeho zadržania, hoci v tom čase už nemal predĺžený odklad výkonu vojenskej služby. Táto skúsenosť, v spojitosti s tým, že ho bezpečnostné zložky hľadali na miestach kde sa zvykol zdržiavať a kde býval, ho motivovala k úteku do bezpečia. Ďalej poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10Sž/12/2016 zo dňa 27.04.2016.

Navrhovateľ zdôraznil, že bolo povinnosťou odporcu, aby preukázal či vyvrátil pravdivosť navrhovateľových tvrdení, a to buď úplne nevyvrátiteľne zistením presných okolností viazucich sa na tvrdenie navrhovateľa, alebo aspoň s takou mierou pravdepodobnosti, ktorá nevyvoláva zásadné pochybnosti o správnosti úsudku správneho orgánu. Keďže výpovede v súvislosti so zadržaním a mučením boli ucelené a konzistentné bez vnútorných rozporov a v súlade s dostupnými informáciami o krajine pôvodu, bolo potrebné aplikovať v prípade navrhovateľa zásadu "v prípade pochybností v prospech žiadateľa".

Odmietol konštatovanie krajského súdu, že jeho odchod zo Sýrie nesúvisel s jeho zadržaním vzhľadom na časový odstup 19 mesiacov a zdôraznil, že pre žiadneho človeka nie je jednoduché len tak zo dňa na deň opustiť svoju vlasť, v ktorej od malička vyrástol a žil. Poukázal na to, že sa snažil riešiť svoju situáciu postupne, najprv obozretným správaním a vyhýbaním sa kontrolným stanoviskám v západnej časti, neskôr po tom, čo ho príslušníci sýrskej bezpečnosti hľadali v kaviarni a doma, tak útekom do východnej časti V., ktorá bola pod kontrolou opozície a až po únose zo strany ISIL definitívnym opustením Sýrie.

Navrhovateľ zároveň spochybnil výpovednú hodnotu zápisníc (vyhotovených v konaní o administratívnom vyhostení Slovenskou ako aj českou políciou) ako dôkazov v azylovom konaní a to vzhľadom na skutočnosť, že zápisnice spisované pred cudzineckou políciou nesú často znaky kopírovania zaužívaných odpovedí bez reálneho poskytnutia odpovede zo strany účastníkov konania, ako tomu bolo aj v jeho prípade. Uvedené tvrdenie podporil predložením zápisnice s odpoveďou jeho sesternice na totožnú otázku a anonymizovanej kópie zápisnice iného štátneho príslušníka Sýrie, ktorá bola spísaná v konaní pred iným oddelením, kde odpoveď na uvedenú otázku znie totožne.

Vo vzťahu k únosu zo strany príslušníkov ISIL navrhovateľa uviedol, že tento je dôvodom na poskytnutie azylu v zmysle § 8 zák. č. 480/2002 Z. z., a to z dôvodu, že mu boli zo strany príslušníkov ISIL pripisované politické názory ako aj náboženské presvedčenie. Trval na tom, že vzhľadom na pobočku televízneho kanálu Al Aan, pre ktorý pracoval a ktorý považuje ISIL za kanál "neveriacich" ako aj podľa príručky UNHCR, bodu 38, patrí do skupiny osôb s rizikovým profilom a to konkrétne ako osoba vnímaná ako osoba porušujúca predpisy Šárie.

Vzhľadom na vyššie uvedené dôvody navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok krajského súdu zmenil tak, že preskúmané rozhodnutie zruší a vec mu vráti na ďalšie konanie; zároveň požiadal o priznanie náhrady trov právneho zastúpenia.

III.

Stanovisko odporcu k odvolacím námietkam

Odporca vo svojom vyjadrení k odvolaniu (č. ČAS: MU-PO-2/2016-Ž zo dňa 02.11.2016) poukázal na to, že z tvrdení navrhovateľa, ktoré tento produkoval v správnom konaní ako aj v konaní pred súdom vyplynulo, že navrhovateľ z dôvodu prepustenia zo zaistenia v krajine pôvodu nebol podozrivý z protištátnej činnosti a rovnako nebol ani odvedený do armády.

Skutočnosť, že navrhovateľ nepocíťoval skutočnú obavu z prenasledovania štátnymi orgánmi vyjadruje aj fakt, že po jeho mučení a prepustení ostal viac ako jeden a pol roka žiť v krajine pôvodu.

K námietke nedostatočne zisteného skutkového stavu uviedol, že táto povinnosť odporcu neznamena, že si má domýšľať právne relevantné dôvody pre udelenie azylu. Podľa názoru odporcu nebola v konaní preukázaná opodstatnenosť obáv navrhovateľa z prenasledovania z dôvodov uvedených v § 8 zák. č. 480/2002 Z. z. Navrhovateľom uvádzané odvolacie námietky nepovažoval za dôvodné, preto navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok krajského súdu potvrdil.

IV.

Právny názor Najvyššieho súdu

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „odvolací súd“) ako odvolací súd (§ 10 ods. 2 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok v rozsahu a z dôvodov uvedených v odvolaní podľa § 212 subsidiárne § 246c ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (v texte rozsudku tiež „O.s.p.“) a s prihliadnutím na ustanovenie § 492 ods. 1 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok. Po zistení, že odvolanie bolo podané oprávnenou osobou v zákonnej lehote (§ 204 ods. 1 O.s.p.) a že ide o rozsudok, proti ktorému je podľa ustanovenia § 201 v spoj. s ust. § 250s veta druhá O.s.p. odvolanie prípustné, bez nariadenia pojednávania (§ 250ja ods. 2 v spoj. s § 250l ods. 2 O.s.p.) jednomyselne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch) dospel k záveru, že odvolanie je dôvodné, a preto postupom podľa § 220 v spoj. s § 250l ods. 2 a § 246c ods. 1 O.s.p. rozsudok zmenil tak ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozsudku.

Rozhodol bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa ustanovenia § 250ja ods. 2 O.s.p. s tým, že deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk. Rozsudok bol verejne vyhlásený dňa 09. januára 2017 (§ 156 ods. 1 a ods. 3 O.s.p.).

Podľa ust. § 8 zák. č. 480/2002 Z. z. „ministerstvo udelí azyl, ak tento zákon neustanovuje inak, žiadateľovi, ktorý

a) má v krajine pôvodu opodstatnené obavy z prenasledovania z rasových, národnostných alebo náboženských dôvodov, z dôvodov zastávania určitých politických názorov alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine a vzhľadom na tieto obavy sa nemôže alebo nechce vrátiť do tohto štátu, alebo

b) je v krajine pôvodu prenasledovaný za uplatňovanie politických práv a slobôd."

Podľa ust. § 13 ods. 1 zák. č. 480/2002 Z. z. „Ministerstvo neudelí azyl žiadateľovi, ak nespĺňa podmienky uvedené v § 8 alebo § 10..,

V predmetnej veci je predmetom odvolacieho konania rozsudok krajského súdu, ktorým bolo potvrdené rozhodnutie odporcu v časti, v ktorej tento rozhodol o neudelení azylu navrhovateľovi, preto primárne v medziach odvolania Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací preskúmal rozsudok krajského súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, pričom v rámci odvolacieho konania skúmal aj napadnuté rozhodnutie správneho orgánu, najmä z toho pohľadu, či sa krajský súd vysporiadal so všetkými námietkami navrhovateľa v opravnom prostriedku a z takto vymedzeného rozsahu či správne posúdil zákonnosť a správnosť napadnutého rozhodnutia odporcu.

Z obsahu administratívneho spisu vyplynulo, že navrhovateľ založil svoju žiadosť o udelenie azylu na troch dôvodoch, a to vyhýbaní sa nástupu do vojenskej služby, účasti na pokojných protestných akciách proti súčasnej vláde v krajine pôvodu a z týchto dôvodov plynúcich obáv z prenasledovania zo strany štátnej moci. Ďalej popísal jeho pôsobenie pre televíznu stanicu Al-Aan TV, pričom z tohto dôvodu bol prepadnutý príslušníkmi ISIL, avšak po následnej dohode o poskytnutí informácií a zariadení televíznej stanice bol prepustený.

Podľa § 2 písm. d) zák. č. 480/2002 Z. z. na účely tohto zákona sa rozumie prenasledovaním závažné alebo opakované konanie spôsobujúce vážne porušovanie základných ľudských práv alebo súbeh rôznych opatrení, ktorý postihuje jednotlivca podobným spôsobom, ktoré spočíva najmä v

1. použítí fyzického alebo psychického násillia vrátane sexuálneho násillia,
2. zákonných, správnych, policajných alebo súdnych opatreniach, ktoré sú diskriminačné alebo sú vykonávané diskriminačným spôsobom,
3. odmietnutí súdnej ochrany, ktoré vedie k neprimeranému alebo diskriminačnému potrestaniu,
4. neprimeranom alebo diskriminačnom trestnom stíhaní alebo treste,
5. trestnom stíhaní alebo treste za odmietnutie výkonu vojenskej služby v čase konfliktu, ak by výkon vojenskej služby zahŕňal trestné činy alebo činy uvedené v § 13 ods. 2,
6. konaní namierenom proti osobám určitého pohlavia alebo proti deťom.

Podľa § 8 zák. č. 480/2002 Z. z. ministerstvo udelí azyl, ak tento zákon neustanovuje inak, žiadateľovi, ktorý

a) má v krajine pôvodu opodstatnené obavy z prenasledovania z rasových, národnostných alebo náboženských dôvodov, z dôvodov zastávania určitých politických názorov alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine a vzhľadom na tieto obavy sa nemôže alebo nechce vrátiť do tohto štátu, alebo

b) je v krajine pôvodu prenasledovaný za uplatňovanie politických práv a slobôd.

Navrhovateľ tvrdil, že mu hrozí trest a trestné stíhanie za to, že sa vyhýba nástupu na vojenskú službu, pričom poukázal na dostupné správy o krajine pôvodu, ktoré preukazujú, že takéto osoby čelia väzneniu v zlých podmienkach, sú mučení a často krát zmiznú. Zároveň poukázal na informácie, v zmysle ktorých osoby, ktoré čelia vyššie uvedeným opatreniam zo strany štátu, často nemajú prístup k súdnej ochrane, resp. čakajú na proces pred súdnym orgánom aj šesť mesiacov v zlých podmienkach.

Pozornosti odvolacieho súdu pritom neunikli závery odporcu ako aj krajského súdu o nepravdivosti navrhovateľových tvrdení, a to najmä pokiaľ ide o stanovenie obdobia, v ktorom opustil krajinu pôvodu. Odporca pritom poukazoval na zápisnice o vyjadrení navrhovateľa pred policajnými orgánmi v Českej republike a v Slovenskej republike, podľa ktorých tvrdil, že krajinu pôvodu opustil letecky do Turecka dňa 10.02.2013. Tieto údaje potom porovnal s obsahom výpovede v azylovom konaní, kde navrhovateľ uviedol, že krajinu pôvodu opustil v marci 2015. Na vyššie uvedených nezrovnalostiach potom odporca založil svoje závery o nedôveryhodnosti osoby navrhovateľa.

K veci je potrebné uviesť, že vo veciach medzinárodnej ochrany zohráva mimoriadne dôležitú úlohu dôveryhodnosť výpovede žiadateľa o azyl a v tomto kontexte i jeho vlastná celková dôveryhodnosť. Pravdivosť tvrdení žiadateľa a dôveryhodnosť jeho osoby sú základom, z ktorého je v azylovom konaní nutné vychádzať.

Odvolací súd sa nestotožnil so závermi odporcu ako aj krajského súdu o nedôveryhodnosti osoby navrhovateľa z dôvodu rozporných výpovedí navrhovateľa o dátume jeho odchodu z krajiny pôvodu. Navrhovateľ v podanom odvolaní pritom dôvodne namietal, že takýto záver je predčasný, pričom poukázal na skoršiu judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v azylových veciach, v ktorej tento pripomenul, že nie je potrebné klásť prílišný dôraz na prvé vyhlásenie žiadateľa o azyl počas jeho zadržania pre účely podania vysvetlenia (sp. zn. 1Sž/56/2010 zo dňa 13.07.2010), pričom zdôraznil, že podstatnejšie sa javia byť následné vyjadrenia žiadateľa, ich zrozumiteľnosť a absencia vnútorných rozporov (sp. zn. 1Sž/9/2007 zo dňa 16.10.2007).

Z obsahu zápisnice o pojednávaní pred krajským súdom dňa 10.08.2016 vyplynulo, že sa navrhovateľ na výzvu krajského súdu snažil o odstránenie rozporov podaním vysvetlenia, pričom krajský súd aj napriek tejto snahe aj naďalej, tak ako odporca,

považoval výpoveď navrhovateľa o čase jeho odchodu z krajiny pôvodu za nedôveryhodnú.

Najvyšší súd Slovenskej republiky už v skoršej judikatúre (rozsudok NS SR sp. zn. 1SžA 10/2013 zo dňa 09.04.2013) uviedol, že nie je povinnosťou žiadateľa o azyl, aby prenasledovanie svojej osoby preukazoval inými dôkaznými prostriedkami než vlastnou dôveryhodnou výpoveďou.

Je naopak povinnosťou správneho orgánu, aby v pochybnostiach zhromaždil všetky dostupné dôkazy, ktoré dôveryhodnosť výpovede žiadateľa o azyl vyvracajú alebo spochybňujú. Pokiaľ sa teda žiadateľ o azyl teda po celú dobu konania vo veci medzinárodnej ochrany drží jednej debovej línie, jeho výpoveď je možné i napriek drobným nezrovnalostiam označiť za konzistentnú a za súladnú s dostupnými informáciami o krajine pôvodu, potom je potrebné z takejto výpovede vychádzať. Z vyššie uvedených dôvodov sa odvolací súd stotožnil s namietanou predčasnosťou a nepodloženosťou takéhoto záveru.

Rovnako sa odvolací súd stotožnil aj s námietkou vytykajúcou nesprávne právne posúdenie veci v otázke aplikácie ustanovení § 8 v spojení s § 2 písm. d) bod 5 zák. č. 480/2002 Z. z. Odporca musí dať odpoveď na legitímnu otázku, či vyhýbanie sa vojenskej službe v krajine pôvodu navrhovateľa môže byť vnímané ako politická opozícia voči vláde, a či v krajine pôvodu hrozí, že takéto osoby sú bezpečnostnými silami mučené a väznené bez riadneho obvinenia, či súdu, ako tvrdí navrhovateľ. Zároveň odvolací súd dodáva, že odporca v preskúvanom rozhodnutí poukazoval na správy o krajine pôvodu navrhovateľa. Tieto (uvedené pod č. MU-ODZS-2016/0000197-002, č. l. 131 a nasl. administratívneho spisu odporcu) obsahujú informácie o amnestiách udelených dezertérom a osobám vyhýbajúcim sa vojenskej službe, avšak odporca sa nezaoberal podmienkami udelených amnestií (povinnosť dotknutých osôb dobrovoľne sa prihlásiť štátnym orgánom, pričom ďalej nevyplývalo, či sú osoby vyhýbajúce sa vojenskej službe aj naďalej povinné nastúpiť do tejto služby) ako aj ich uplatňovaním v praxi.

Rovnako pokiaľ odporca podporil svoje závery v preskúvanom rozhodnutí tvrdením, že „bolo navyše preukázané, že menovaný nebol do armády povolaný a ani nepreukázal, že by mu povolanie bezprostredne hrozilo“ (str. 5 preskúvaného rozhodnutia), takéto konštatovanie nie je udržateľné. Správy o krajine pôvodu navrhovateľa informujú o tzv. kontrolných stanovištiach, kde dochádza k zatýkaniu mladých mužov, ktorí dosiahli odvodový vek a nebolo im udelené povolenie odkladu služby (č. l. 109 administratívneho spisu). V prípade takejto kontroly, pokiaľ muž odvodového veku podľa údajov vyznačených vo vojenskej knižke nemá splnenú vojenskú službu, resp. nemá povolený odklad vojenskej služby, môže byť okamžite zatknutý.

Navrhovateľ zároveň poukázal na to, že jeho skutočné, ale aj pripisované politické presvedčenie, plynúce z vyhýbania sa výkonu vojenskej služby sú dostatočné dôvody na priznanie štatútu utečenca, preto existuje jednoznačná súvislosť medzi dôvodmi prenasledovania (politické názory, náboženské presvedčenie) a prenasledovaním v súlade s článkom IA Ženevského dohovoru v situácii ozbrojeného konfliktu v Sýrii.

Odporca sa vyššie uvedenými tvrdeniami zaoberal nedostatočne. Zároveň v preskúvanom rozhodnutí odkazoval na publikácie UNHCR (strana 4 preskúvaného rozhodnutia) a uzavrel, že prípadné tresty, ktoré navrhovateľovi v krajine pôvodu hrozia by museli presahovať tresty, ktoré vnútroštátne právo ukladá za dezerciu. V danom prípade však odporca opomenul, že navrhovateľove obavy z nastúpenia do vojenskej služby, tak ako ich sám prezentoval, pramenia z účasti na vojenských operáciách, ktoré predpokladá ustanovenie § 13 ods. 2 zák. č. 480/2002 Z. z. ako dôvod pre neudelenie azylu a následne z perzekúcie zo strany štátu z dôvodu tzv. imputovaného politického presvedčenia.

Z navrhovateľom predloženého úryvku zo správy UNHCR - Medzinárodná ochrana so zreteľom na ľudí utekajúcich zo Sýrskej arabskej republiky (UK Home Office, Syrian Arab Republic, Country of Origin Information /COI/ Report, 11. september 2013, [online],

http://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/312738/Syrian_Arab_Republic_report_2013.pdf), ktorú tento založil do administratívneho spisu (str. 97 administratívneho spisu) vyplýva, že UNHCR medzi profily osôb, ktorým hrozí prenasledovanie v Sýrii na prvom mieste zaradil o. i. osoby v opozícii proti vláde alebo domnelých oponentov vlády, demonštrantov, aktivistov a iné osoby, ktoré sú vnímané ako sympatizujúce s opozíciou ako aj osoby vyhýbajúce sa vojenskej službe a dezertérov. Spoločným menovateľom vyššie uvedených profilov osôb je opozičná činnosť, resp. pripisované opozičné politické názory. S vyššie uvedenou správou, ako aj s ďalšími dôkazmi, ktoré navrhovateľ predložil, sa odporca nezaoberal, čo napokon, podľa názoru odvolacieho súdu viedlo k predčasným záverom o neopodstatnenosti navrhovateľových obáv z prenasledovania v krajine pôvodu.

Pre doplnenie odvolací súd dodáva, že zásada tzv. materiálnej pravdy má v konaní o udelenie azylu svoje špecifiká spočívajúce v pravidelnej nedostatočnosti dôkazov preukazujúcich dôveryhodnosť žiadateľových tvrdení. Je však na správnom orgáne, aby preukázal či vyvrátil pravdivosť žiadateľových tvrdení, a to buď úplne nevyvrátiteľne zistením presných okolností viažucich sa na tvrdenie žiadateľa o azyl, alebo aspoň s takou mierou pravdepodobnosti, ktorá nevyvoláva zásadné pochybnosti o správnosti úsudku správneho orgánu.

Konanie o medzinárodnej ochrane je špecifickým tým, že je v ňom často nutné rozhodovať za situácie dôkaznej núdze (pozri rozsudky Najvyššieho správneho súdu z 26. 2. 2008 , č . j . 2 AZS 100/2007 - 64 , a z 27. 3. 2008 , č . j . 4 AZS 103/2007 - 63 , či rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 29.7.2014 sp. zn. 1SžA 17/2014), že ide o prospektívne rozhodovania (t . j . posudzuje sa opodstatnenie strachu z prenasledovania či riziko vážneho bezprávia v budúcnosti) a že nesprávne rozhodnutie má pre sťažovateľa obzvlášť závažné dôsledky .

Týmto špecifikám konania o medzinárodnej ochrane zodpovedá aj štandard a rozloženie dôkazného bremena, ktoré sú vychýlené v prospech žiadateľa o medzinárodnú ochranu . Pokiaľ ide o bremeno tvrdenia v konaní vo veci medzinárodnej

ochrany, to zaťažuje žiadateľa o medzinárodnú ochranu. Je nesporné, že ak by sťažovateľ ani nenamietal skutočnosti svedčiace o tom, že došlo, alebo že by potenciálne mohlo dôjsť, k zásahu do jeho ľudských práv v zmysle ustanovenia § 8 zák. č. 480/2002 Z. z., potom nie je potrebné sa situáciou v jeho krajine pôvodu do detailu zaoberať.

V prípade, že žiadateľ o udelenie medzinárodnej ochrany však uvádza skutočnosti podraditeľné pod taxatívny výpočet dôvodov pre udelenie azylu v zmysle ustanovenia § 8 zák. č. 480/2002 Z. z., potom je potrebné žiadateľom uvádzané skutočnosti konfrontovať so zisteniami týkajúcimi sa politického prostredia v krajine pôvodu žiadateľa. Pokiaľ ide o bremeno dôkazné, to je už výraznejšie rozložené medzi žiadateľov o medzinárodnú ochranu a správny orgán. Preukazovať jednotlivé fakty je povinný primárne žiadateľ, avšak správny orgán je povinný zabezpečiť k danej žiadosti o medzinárodnú ochranu maximálne možné množstvo dôkazov a informácií, a to ako tých, ktoré vyvracajú tvrdenie žiadateľa, ako aj tých, ktoré ich podporujú.

V mnohých prípadoch však musí správny orgán rozhodovať za dôkaznej núdze, t. j. vtedy, keď nie je ani žiadateľ ani správny orgán schopný doložiť či vyvrátiť určitú skutočnosť, či tvrdenie žiadnym presvedčivým dôkazom, v takých prípadoch zostáva jediným dôkazným prostriedkom výpoveď žiadateľa a kľúčovým faktorom sa stáva posúdenie celkovej vierohodnosti žiadateľa a pravdepodobnosti, že k udalosti tak, ako žiadateľ vypovedal, naozaj došlo.

Ak uvedie žiadateľ o udelenie azylu v priebehu správneho konania skutočnosti, ktoré by mohli nasvedčovať záveru, že opustil krajinu pôvodu pre niektorý z dôvodov uvedených v § 8 zák. č. 480/2002 Z. z., je povinnosťou správneho orgánu viesť zisťovanie skutkového stavu takým spôsobom, aby boli odstránené nejasnosti o žiadateľových skutočných dôvodoch odchodu z krajiny pôvodu.

Správny orgán vo veciach medzinárodnej ochrany nesie zodpovednosť za náležité zistenie reálií o krajine pôvodu. Špecifikom konania vo veci medzinárodnej ochrany je rovnako zásada, že pri splnení daných podmienok sa uplatňuje pravidlo "v prípade pochybností v prospech žiadateľa o medzinárodnú ochranu" ("benefit of doubt"). Ak sú dané skutočnosti, na základe ktorých možno predpokladať, že k porušeniu základných ľudských práv a slobôd žiadateľov o azyl došlo, alebo mohlo by vzhľadom na postavenie žiadateľa v spoločnosti, s prihliadnutím na jeho presvedčenie, názory, správanie atď., dôjsť, a správny orgán nemá dostatok dôkazov o tom, že to tak nebolo, alebo nemohlo by v budúcnosti byť, potom tieto skutočnosti musí správny orgán v situácii dôkaznej núdze zohľadniť, a to v prospech žiadateľa o azyl.

Odporca preto v ďalšom konaní zaujme stanovisko k navrhovateľom tvrdenej obave, ktorú uvádza od samého začiatku administratívneho konania a posúdi ju so situáciou v krajine pôvodu navrhovateľa aj v kontexte správ o krajine pôvodu, ktoré zistil odporca ako aj tých ktoré predložil navrhovateľ a to najmä s ohľadom na skutočnosť, že vyhýbanie sa vojenskej službe sa môže považovať za výraz politickej opozície voči vláde (prisudzované politické presvedčenie). V ďalšom konaní bude podľa názoru Najvyššieho súdu potrebné, aby odporca rozhodol o udelení/neudelení azylu, po doplnení dokazovania uvedeným smerom a po zvážení všetkých vyššie uvedených skutočností.

Odvolačný súd sa zaoberal aj tvrdeniami navrhovateľa o jeho incidente s príslušníkmi ISIL a rovnako ako krajský súd, dospel k záveru, že tieto nepredstavujú dôvod na udelenie azylu podľa § 8 zák. č. 480/2002 Z. z.

S poukazom na uvedené najvyšší súd podľa § 220 O.s.p. napadnutý rozsudok krajského súdu zmenil tak ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozsudku.

O náhrade trov konania rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 250k ods. 1 O.s.p. a § 151 ods. 1 a 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1a 2 a 2 O.s.p. a § 246c ods. 1 veta prvá O.s.p. tak, že navrhovateľovi ktorý mal úspech vo veci ich náhradu priznal podľa vyčíslenia jeho právneho zástupcu v zmysle vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“) vo výške spolu 437,58 € titulom trov právneho zastúpenia.

Trovy konania pozostávajú z úkonov právnej pomoci po 143 € za úkony vykonané v roku 2016, a to:

- príprava a prevzatie zastupovania (§ 13a ods. 1 písm. a/ vyhlášky),
- účasť na pojednávaní dňa 10.08.2016 (§13a ods. 1 písm. d) vyhlášky) a
- napísanie odvolania (§ 13a ods. 1 písm. c/ vyhlášky).

V zmysle ust. § 16 ods. 3 vyhlášky má advokát právo na náhradu výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné (tzv. režijný paušál) vo výške jednej stotiny výpočtového základu za každý úkon právnej služby. Jedna stotina výpočtového základu za úkon právnej služby v roku 2016 predstavuje sumu 8,58 €. Nakoľko právna zástupkyňa v odvolaní uplatnila náhradu režijného paušálu za jeden úkon právnej služby, čo napokon vyplynulo aj z navrhovanej výšky trov právneho zastúpenia odvolací súd s poukazom na § 151 O.s.p. priznal náhradu režijného paušálu za jeden úkon právnej pomoci.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok nie je prípustný.